

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

«Ρύθμιση θεμάτων Υπουργείου Εθνικής Άμυνας»

I. Γενικές παρατηρήσεις

A. Το φερόμενο προς συζήτηση και ψήφιση νομοσχέδιο, όπως διαμορφώθηκε από τη Διαρκή Επιτροπή Εθνικής Άμυνας και Εξωτερικών Υποθέσεων, περιλαμβάνει τέσσερα (4) άρθρα.

Με τις διατάξεις του άρθρου 1 ο Αρχηγός Γενικού Επιτελείου Εθνικής Άμυνας (Α/ΓΕΕΘΑ) αναλαμβάνει τη διοικητική και πειθαρχική δικαιοδοσία για το σύνολο του στρατιωτικού και πολιτικού προσωπικού των Ενόπλων Δυνάμεων.

Με τις διατάξεις του άρθρου 2 επανέρχεται η ρύθμιση του άρθρου 46 παρ. 3 του ν. 2304/1995 («Κύρωση του Κώδικα Δικαστικού Σώματος Ενόπλων Δυνάμεων») για την προαγωγή σε Στρατιωτικό Δικαστή Α΄ βάσει σταθερού κριτηρίου χρόνου προϋπηρεσίας, όπως η εν λόγω διάταξη είχε πριν από την τροποποίησή της με το άρθρο 27 παρ. 13 του ν. 3883/2010.

Με τις διατάξεις του άρθρου 3 ρυθμίζονται ζητήματα σχετικά με την έγκριση, τη σύναψη και την τροποποίηση συμβάσεων αντισταθμιστικών ωφελημάτων (στο εξής, ΑΩ).

Τέλος, με τις διατάξεις του άρθρου 4 ορίζεται ο χρόνος έναρξης ισχύος του υπό ψήφιση νομοσχεδίου.

B. Συμφώνως προς την κρατούσα στη θεωρία άποψη (βλ. Αθ. Λιακόπουλο, Γενικό Εμπορικό Δίκαιο: από την εμπορική πράξη στην εμπορική σύμβαση, 1998, σελ. 73, γνμδ ΝΣΚ 13/2009, 14/2009, 93/2008, 514/2008) τα αντισταθ-

2

μιστικά οφέλη συνιστούν τυπική συμφωνία του λεγόμενου αντισταθμιστικού εμπορίου, υπό την έννοια ότι ο πωλητής προϊόντων υψηλής τεχνολογίας αναλαμβάνει παράλληλα την υποχρέωση είτε να συμπληρώσει τα πωλούμενα προϊόντα με τμήματα που θα παραχθούν στη χώρα του εισαγωγέα είτε να παράσχει εντός αυτής ορισμένες υπηρεσίες. Ειδικώς στις προμήθειες των στρατιωτικών εξοπλισμών, ως αντισταθμιστικά ωφελήματα («offsets») νοούνται οι ανταποδοτικές πράξεις που αναλαμβάνει να τελέσει ο προμηθευτής εν είδει αντισταθμίματος σε συγκεκριμένη προμήθεια. Η σύναψη συμβάσεων ΑΩ αποτελεί πάγια πρακτική στο πεδίο των προμηθειών οπλικών συστημάτων τόσο στην Ελλάδα όσο και σε άλλα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με αξιόλογες διακυμάνσεις στη μορφή και τον τρόπο ρύθμισής τους (βλ. Γρ. Λαζαράκο, Τα αντισταθμιστικά ωφελήματα στην Ευρώπη, Αναχαίτιση 5-6.2009, σελ. 90-99).

Συμφώνως, εξ άλλου, προς το άρθρο 2 εδάφ. α' της Υ.Α. 248298 («Αντισταθμιστικά ωφελήματα εκ των προμηθειών αμυντικού υλικού των Ενόπλων Δυνάμεων», ΦΕΚ Β' 1322/8.7.2008), «Αντισταθμιστικά Ωφελήματα (ΑΩ) είναι οι συμπληρωματικές παροχές στα πλαίσια μίας συγκεκριμένης προμήθειας, οι οποίες υλοποιούνται ως ανταπόδοση/επιστροφή προς τη χώρα-αγοραστή, μέρους της εξοπλιστικής δαπάνης με ευθύνη των μη εγχώριων προμηθευτών και μετά από έλεγχο των αρμοδίων υπηρεσιών του ΥΠΕΘΑ και αποτελούν υποχρέωση που απορρέει από τη σύμβαση κύριας προμήθειας».

Σε επίπεδο δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το ρυθμιστικό πεδίο που διέπει τις συμβάσεις ΑΩ είναι, ιδίως, το άρθρο 346 (πρώην 296) παρ. 1 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Συνθ/ΛΕΕ) και οι διατάξεις της Οδηγίας 2009/81/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «σχετικά με τον συντονισμό των διαδικασιών σύναψης ορισμένων συμβάσεων έργων, προμηθειών και παροχής υπηρεσιών που συνάπτονται από αναθέτουσες αρχές ή αναθέτοντες φορείς στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας καθώς και την τροποποίηση των οδηγιών 2004/17/ΕΚ και 2004/18/ΕΚ» της 13ης Ιουλίου 2009 (ΕΕ L 216 της 20.8.2009, σελ. 76 επ.).

Αν και η εν λόγω Οδηγία δεν ρυθμίζει ευθέως το ζήτημα των συμβάσεων ΑΩ, εν τούτοις, εισάγει διαδικαστικούς κανόνες, κριτήρια και όρους, κατ' αναφορά προς τους οποίους κρίνεται η συμφωνία προς το δίκαιο της ΕΕ κάθε σύμβασης στο πεδίο της αγοράς αμυντικού εξοπλισμού. Ιδίως, θέτει το πεδίο αυτό υπό τις αρχές της διαφάνειας και της ισότιμης και χωρίς διακρίσεις συμμετοχής στη διαδικασία σύναψης συμβάσεων (βλ. προοίμιο, σημείο 61 και άρθρα 4, 38 έως 42 της Οδηγίας 2009/81/ΕΚ), και περιέχει ειδικές ρυθμίσεις για την ανάθεση υπεργολαβιών, ως εναλλακτική λύση στη σύναψη συμβάσεων ΑΩ, κατά τρόπο ώστε να μην νοθεύεται ο ανταγωνισμός (άρθρα 21

και 50 έως 54 της Οδηγίας). Του πεδίου εφαρμογής της Οδηγίας, πάντως, εξαιρούνται οι διακρατικές συμφωνίες αμυντικών προμηθειών είτε μεταξύ κρατών μελών είτε μεταξύ κρατών μελών και τρίτων κρατών (άρθρα 12 και 13 της Οδηγίας).

Σε περίπτωση κατά την οποία συμβάσεις ΑΩ έρχονται σε αντίθεση προς τις διατάξεις της ανωτέρω Οδηγίας, το ζήτημα της συμφωνίας τους προς το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν θεωρείται λήξαν. Σε επίπεδο πρωτογενούς δικαίου, διέξοδο παρέχει η ρήτρα εξαίρεσης του άρθρου 346 παρ. 1 ΣυνθΛΕΕ, συμφώνως προς τις διατάξεις του οποίου: «α) κανένα κράτος μέλος δεν υποχρεούται να παρέχει πληροφορίες, τη διάδοση των οποίων θεωρεί αντίθετη προς ουσιώδη συμφέροντα ασφάλειάς του», και «β) κάθε κράτος μέλος δύναται να λαμβάνει τα μέτρα που θεωρεί αναγκαία για την προστασία ουσιωδών συμφερόντων της ασφάλειάς του, που αφορούν την παραγωγή ή εμπορία όπλων, πυρομαχικών και πολεμικού υλικού· τα μέτρα αυτά δεν πρέπει να αλλοιώνουν τους όρους του ανταγωνισμού εντός της εσωτερικής αγοράς σχετικά με τα προϊόντα που δεν προορίζονται για στρατιωτικούς ειδικά σκοπούς».

Όπως έχει κρίνει το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το εν λόγω άρθρο πρέπει να ερμηνεύεται στενά (βλ. απόφαση της 15ης Δεκεμβρίου 2009, υπόθ. C-239/06, Επιτροπή κατά Ιταλίας, σκέψη 69), και οι εξαιρετικές περιστάσεις που επικαλείται κράτος μέλος (το οποίο, εξ άλλου, φέρει και το βάρος απόδειξης), δυνάμει του άρθρου αυτού, δεν πρέπει να υπερβαίνουν τα όρια των διατάξεών του (βλ. απόφαση της 16ης Σεπτεμβρίου 1999, υπόθ. C-417/97, Επιτροπή κατά Ισπανίας, σκέψη 22). Παραλλήλως, το κράτος μέλος πρέπει να αποδείξει ότι τα εξαιρετικά μέτρα που έχει λάβει (λ.χ., συμβάσεις ΑΩ) συνάδουν προς τις αρχές της αναγκαιότητας και της καταλληλότητας (βλ. απόφαση της 15ης Δεκεμβρίου 2009, όπ. π., σκέψη 72).

Κατευθυντήριες γραμμές, εξ άλλου, προς επικουρία των αναθετουσών αρχών των κρατών μελών, προκειμένου να διακρίνουν αν είναι δικαιολογημένη η χρήση της ρήτρας εξαίρεσης εκ του ως άνω άρθρου 346 παρ. 1 ΣυνθΛΕΕ, παρέσχε η Επιτροπή την 7.12.2006 με την «Ερμηνευτική ανακοίνωση για την εφαρμογή του άρθρου 296 της Συνθήκης στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων προμηθειών που αφορούν την άμυνα» [COM(2006) 779 τελ]. Η Επιτροπή επεσήμανε ιδίως ότι η επίκληση της εν λόγω ρήτρας εξαίρεσης είναι επιτρεπτή «για την προστασία των ζωτικών συμφερόντων ασφάλειας ενός κράτους μέλους», εφ' όσον «πληρούνται οι όροι που ορίζονται στη Συνθήκη, όπως ερμηνεύονται από το Δικαστήριο».

Τέλος, πρέπει να επισημανθεί ότι την 1.7.2009 ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Άμυνας (στον οποίο συμμετέχουν όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, πλην της Δα-

νίας) κατάρτισε Κώδικα Συμπεριφοράς για τα Αντισταθμιστικά Ωφελήματα, ένα νομικώς μη δεσμευτικό κείμενο, όπου αναγνωρίζονται τα πλεονεκτήματα ορισμένων μορφών συμβάσεων ΑΩ και παρέχεται πλαίσιο αρχών και ρυθμίσεων για την ορθή χρήση τους εκ μέρους των κρατών μελών.

II. Παρατηρήσεις επί των άρθρων

1. Επί του άρθρου 1

Με το υπό ψήφιση άρθρο προτείνεται να τροποποιηθεί η «παρ. 16 του ν. 2292/1995». Δεδομένου ότι, εν προκειμένω, αφ' ενός, προτείνεται η τροποποίηση διατάξεων του άρθρου 11 του ν. 2292/1995, αφ' ετέρου, η παρ. 16 του εν λόγω άρθρου έχει αναριθμηθεί ως παρ. 13 (βλ. άρθρο 71 παρ. 20 του ν. 3883/2010), η ορθή αναγραφή της προτεινόμενης να τροποποιηθεί διάταξης έχει ως ακολούθως: «[η] παρ. 13 του άρθρου 11 του ν. 2292/1995 (...)».

2. Επί του άρθρου 3 παρ. 1 εδάφ. γ'

Με τις εν λόγω διατάξεις ορίζεται ότι «[ο]ι απορρέουσες από τις συμβάσεις αντισταθμιστικών ωφελημάτων υποχρεώσεις και εκκρεμότητες διευθετούνται σύμφωνα με τους όρους του παρόντος και την κείμενη νομοθεσία, καθ' ο τρόπο ενσωματώνει τις Κοινοτικές Οδηγίες». Προτιμότερο, εν προκειμένω, είναι να γίνεται χρήση του όρου «δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης».

3. Επί του άρθρου 3 παρ. 1 εδάφ. δ'

Κριτήριο για την έγκριση, εκ μέρους των αρμόδιων οργάνων, προγραμμάτων που προτείνονται στο πλαίσιο συμβάσεων αντισταθμιστικών ωφελημάτων, αποτελεί, συμφώνως προς την προτεινόμενη διάταξη, μεταξύ άλλων, «η προτεραιοποίηση των αναγκών τους». Δεδομένου ότι ο όρος «προτεραιοποίηση» είναι άγνωστος στην ελληνική γλώσσα, ορθή θα ήταν η χρήση της φράσης «ιεράρχηση των αναγκών τους».

4. Επί του άρθρου 3 παρ. 2 εδάφ. α' και β'

Συμφώνως προς τις προτεινόμενες διατάξεις, «στις συμβάσεις της παραγράφου 1 εντάσσονται και συμβάσεις που θεωρούνται ληγμένες (...)» και «Κριτήριο για να θεωρηθεί μία σύμβαση ως λήξασα είναι η αδυναμία (...)». Για λόγους γραμματικής ορθότητας (το ρήμα «λήγω» δεν διαθέτει παθητική φωνή) και νομικής ακριβολογίας, η λέξη «ληγμένες» πρέπει να αντικατα-

σταθεί από τη φράση [συμβάσεις] «η ισχύς των οποίων έχει λήξει» ή, εναλλακτικώς, από τις φράσεις «η διάρκεια εκπλήρωσης των οποίων έχει λήξει» ή «οι οποίες έχουν λυθεί».

Αθήνα, 3.9.2014

Η εισηγήτρια
Μαριάνθη Καλυβιώτου
Ειδική Επιστημονική Συνεργάτις

Ο Προϊστάμενος του Α΄ Τμήματος
Νομοτεχνικής Επεξεργασίας
Ξενοφών Παπαρρηγόπουλος
Αν. Καθηγητής του Πανεπιστημίου
Θεσσαλίας

Ο Προϊστάμενος της Α΄ Διεύθυνσης
Επιστημονικών Μελετών
Αντώνης Παντελής
Καθηγητής της Νομικής Σχολής
του Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου
Κώστας Μαυριάς
Ομότιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών